

Manisa İlinde Lise Öğrencilerinin Sigaraya Karşı Tutumları

Pınar Çelik¹, Ayşen Esen², Arzu Yorgancıoğlu¹, Firdevs Seyfe Şen², Fatma Topçu¹

¹Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı

²Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı

ÖZET

Manisa ilinde lise öğrencilerinin sigaraya karşı tutumlarını araştırmak, sigara ile ilişkili hastalıklar ve sigara içiminin kontrollü konusundaki düşüncelerini ortaya koymak amacıyla 1052 lise öğrencisine bu amaçla hazırlanmış bir anket uygulandı. 628'i erkek (%59.7), 424'ü (%40.3) kız olan öğrencilerin yaş ortalaması 16.1±1.3 yıldı. Öğrencilerin 138'i (13.1) her gün, 168'i (%15.9) bazen sigara içiyordu. Sigara içme yaygınlığı, erkek öğrencilerde (%17.2) kız öğrencilerden (%7.1) belirgin olarak yüksek saptandı (p=0.00). Sigaraya başlama yaş ortalaması 13.2±2.7 idi. Öğrencilerin sigara içme alışkanlığı ile ebeveynlerinin sigara içme alışkanlığı arasında herhangi bir ilişki saptanmazken, kardeşleri sigara içen öğrencilerin içmeyenlere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha fazla sigara içtiği saptandı (p=0.000). Sigara içmeye başlamadaki en önemli etmen merakı (%35). Sigara içmeye başlama yaşı küçüldükçe günlük sigara tüketimi artmaktaydı (r=0.188, p=0.007). Öğrencilerin %95.5'i sigaranın zararlı olduğunu, %95.8'i akciğer kanseri ile ilişkisi olduğunu biliyordu. Sonuç olarak ergenlerin sigara içme yaygınlığında aralarındaki etkileşimin önemli bir faktör olduğu söylenebilir.

Toraks Dergisi, 2000;1:61-66

Anahtar sözcükler: Ergen, sigara içimi, lise öğrencisi

SUMMARY

Attitudes of High School Students towards Smoking in Manisa

In order to investigate: (1) the attitudes towards smoking, (2) the knowledge about sickness related to smoking, and (3) thoughts about the laws on controlling smoking, a questionnaire was given to 1052 high school students living in Manisa Province. Among these students 59.7% (n=628) were male and 40.3% (n=424) were female and the mean age of the group was 16.1±1.3. Of the students 13.1% (n=138) were smoking cigarette properly and 15.9% (n=168) were smoking occasionally. Smoking prevalence among the male students (17.2%) was higher than the female students (7.1%) (p=0.00). The mean age for beginning smoking was 13.2±2.7. While there was no correlation between smoking habits of the students and the parents, smoking habit of the siblings was directly correlated (p=0.000). The most important factor for beginning smoking was curiosity (35%). As the age of beginning smoking decreased the amount of daily cigarette consumption increased (r=0.188, p=0.007). Of the students 95.5% was aware that cigarette was harmful and 95.8% knew about the close relationship between smoking and lung cancer. As a conclusion, it can be said that interaction between adolescents is a very important factor for the prevalence of cigarette smoking.

Key words: Adolescent, smoking, high school students

GİRİŞ

Ülkemizde sigara içme alışkanlığının çok yaygın olduğu bilinmektedir. 1988 yılında yapılan ve tüm ülkeyi temsil eden araştırmaya göre toplumumuzda 15 yaş üstü erkeklerin

%62.8'i, kadınların %24.3'ü, tüm nüfusun ise %43.6'sı sigara içmektedir [1].

Sigara içme özellikle nedenleri açısından önemli bir psikososyal sorundur. Sigaraya başlama yaşı son kırk yıldır düşme eğilimindedir. 1950'li yıllarda çocuklukla sigara içmeye 18 yaşından sonra başlandığı düşünülürken, son yıllarda kabul gören görüş bu alışkanlığın %40 oranında, 15-19 yaşlarında başlamış olduğudur [2]. Tüm dünyada ve ülkemizde 15 yaşın üzerindeki nüfusun yaklaşık %45'inin ciddi boyutlarda sigara bağımlısı olduğu varsayımı, sorunun özellikle gençlik açısından ne denli önemli olduğunu göster-

Yazışma adresi:
Dr. Pınar Çelik
Celal Bayar Üniversitesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Manisa
Tel: 0 236 2323133
Cep Tel: 0 532 2849716
Faks: 0 236 2328492

rir [3].

Sigaraya yönelik mücadele çalışmalarındaki temel ilkelere biri sigaraya başlama oranlarını düşürmektir. Bu açıdan sigaraya başlama yaşının, başlama nedenlerinin bilinmesi, çocuklarda ve gençlerde içme oranlarının saptanması çalışmalara ışık tutacaktır.

Bu nedenle Manisa ilinde lise öğrencilerinin sigaraya karşı tutumlarını araştırmak, sigara ile ilişkili hastalıklar ve sigara içiminin kontrolü konusundaki düşüncelerini ortaya koymak amacıyla bir anket çalışması düzenlendi.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışma grubu: Manisa il merkezinde bulunan toplam 13 lisenin yöneticilerine ulaşılarak çalışma hakkında bilgi verildi ve bunlardan çalışmaya katılmayı kabul eden 8 lisede okulların ve şubelerin öğrenci sayıları ağırlıklanılarak sistematik rasgele örnekleme yöntemi ile araştırma kapsamına giren öğrenciler belirlendi. Toplam sayı 1066 idi. 1052 öğrencinin sonuçları (%98.7) değerlendirme için yeterli bulundu.

Yöntem: Öğrencilere Dünya Sağlık Örgütü'nün bu yaş grubu için anketlerde dikkate alınmasını önerdiği özellikler rehberliğinde hazırlanan anket uygulandı [4] (Ek 1). Objektifliği arttırmak amacıyla öğrencilerden anket formlarına ad soyad, şube yazmamaları istendi. Anket formları göğüs hastalıkları ve psikiyatri kliniklerinde çalışan hekimler tarafından öğrencilere gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra dağıtıldı. Anketlerin doldurulması sırasında öğrencilerin birbirinden etkilenmemeleri için gerekli koşullar sağlandı.

Öğrencilere uygulanan anket, öğrencilerin demografik özelliklerini, kendilerinin ve ailelerinin sigara içme alışkanlıklarını, sigaraya başlama nedenlerini, sigaraya ilişkin hastalıklar konusundaki bilgi birikimlerini, yeni yürürlüğe giren sigara ile ilgili yasa ve sigara içiminin kontrolüne yönelik yasal önlemler konusundaki düşüncelerini belirleyen soruları içeriyordu. Sigara kullanımı her gün (günde en az 1 tane), bazen içenler ve içmeyenler olarak üç grupta değerlendirildi.

Anketlerden elde edilen veriler SPSS paket programı ile Ki kare, *t* test ve korelasyon istatistiksel analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirildi.

BULGULAR

Anketi yanıtlayan öğrencilerin 628'i erkek (%59.7), 424'ü (%40.3) kız olup yaş ortalaması 16.0±1.4 (13-21) idi. Cinsiyete, sınıf ve aileleri ile birlikte kalma durumlarına göre öğrencilerin sigara alışkanlıkları ve istatistiksel karşılaştırması Tablo 1' de görülmektedir.

Kız ve erkek öğrenciler sigara içme alışkanlıkları açısından

den karşılaştırıldığında erkekler anlamlı olarak daha fazla sigara içmekteydi ($p=0.000$). Öğrencilerin okudukları sınıflara ve yaşamlarını ailelerinin yanında sürdürmelerine göre sigara içme alışkanlıkları değerlendirildiğinde ilerleyen yaşlarda ($p=0.000$) ve ailelerinden uzakta yaşayanlarda ($p=0.001$) sigara içmenin anlamlı olarak arttığı görüldü.

Ailelerinin ve öğrencilerin sigara içme durumları arasındaki ilişki Tablo 2' de görülmektedir. Anne ya da babasının sigara içme alışkanlığı ile ilişki saptanmamasına karşılık kardeşlerinin sigara içme alışkanlığı ile anlamlı korelasyon olduğu gözlemlendi ($p=0.000$).

Sigara içmeye nasıl başladıkları sorulduğunda öğrencilerin başlama gerekçelerini içeren yanıt oranları Tablo 3'te görülmektedir. Sigaraya başlamada en sık belirtilen neden merakı (%35), ikinci sırayı ise özentisi (%25) almıştır.

Öğrencilerin sigaraya başlama yaş ortalaması 13.2±2.7 (5-19) idi.

Öğrencilerin sigaranın sağlığa zararları, olumsuz etkileri, sigara ile ilişkili hastalıklar ve pasif sigara içiminin de bu etkileri oluşturabilmesi konusundaki düşünceleri ile sigara içme düzeyleri arasındaki ilişki Tablo 4'te görülmektedir. Kişileri tütün ve tütün mamüllerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almayı amaçlayan 7.11.1996 tarihinde yürürlüğe giren 4207 sayılı yasa ve sigara içiminin kontrolüne yönelik yasal önlemler konusundaki olumlu düşünceleri ile sigara içme düzeyleri arasındaki ilişki Tablo 5'te görülmektedir.

Sigara içen öğrencilerin %77.7'si sigarayı bırakmak istemektedir. Sigara içmeye başlama yaşı ile günlük sigara tüketimi arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, sigaraya başlama yaşı küçüldükçe günlük sigara tüketimi artmaktaydı ($r=0.188$, $p=0.007$).

TARTIŞMA

Ergenlik dönemini geçmesi nedeniyle önemli bir konuma sahip olan lise öğrencilerinde sigara kullanımına ilişkin birçok çalışma yapılmıştır [5-7]. Sigara içme yaygınlığı konusunda ülkeyi temsil eder nitelikteki tek çalışma olan 1988 PİAR araştırmasında 15-18 yaş grubunda sigara içme hızı %30 olarak saptanmıştır [1]. Ülkemizde bu konuda yapılan çalışmalarda sigara içme sıklığı %18-43 arasında değişmektedir [5-7]. Bu çalışmada günde en az bir tane olmak üzere her gün sigara içme sıklığı %13.1, bazen sigara içme sıklığı %16 olarak bulunmuştur. İtalya'da lise öğrencileri arasında sigara içme sıklığı %24.1[8], Amerika'da lise 1. sınıf öğrencilerinde %31.2, son sınıf öğrencilerinde %38.2 [9] olarak bulunmuştur. Ülkemizde lise öğrencilerindeki sigara içme sıklığı diğer ülke verilerine benzer görülmektedir.

Çalışmamızda yaş arttıkça sigara içme sıklığı da artış

Tablo 1. Öğrencilerin demografik özellikleri ve sigara alışkanlıkları

	Hergün (En Az 1 Tane) (%)	Bazen (%)	İçmeyen (%)
Tüm grup(n= 1052)	138(13.1)	168(15.9)	746(70.9)
Cinsiyet (p=0.000)			
Erkek (n=628)	108(17.2)	101(16.1)	419(66.7)
Kız (n=424)	30(7.1)	67(15.8)	327(77.1)
Sınıf (p=0.000)			
9. sınıf (n=339)	26(7.6)	18(5.3)	295(87.0)
10. sınıf (n=394)	50(12.6)	70(17.8)	274(69.5)
11. sınıf (n=319)	62(19.4)	80(25.0)	177(55.5)
Kaldıkları yer (p=0.001)			
Aile yanı(n=926)	111(11.9)	141(15.2)	674(72.8)
Aile dışı (n=126)	27(21.4)	27(21.4)	72(57.1)

Tablo 2. Ailelerin ve öğrencilerin sigara içme alışkanlıkları

	Hergün (Günde En Az 1 Tane) (%)	Bazen (%)	İçmeyen %
Annesi için (p=1.0)	44(16.5)	46(17.3)	176(66.2)
Babası için (p=0.93)	80 (12.8)	101(16.2)	442 (71)
Kardeşi için (p=0.000)	53 (26.9)	45 (22.8)	99 (50.3)

Tablo 3. Öğrencilerin sigaraya başlamada etkili olduğunu belirttikleri etkenlerin dağılımı

Başlama Nedeni	%
Merak	35
Özenti	25
-Ailede içen olması	22.2
-Arkadaşlarından etkilenme	1.6
-Ünlü bir kişiden etkilenme	0.6
-Sigara reklamlarından etkilenme	0.6
Çevre	23.7
Belirli bir sorun nedeniyle	16.6

göstermektedir. Düzenli sigara içme oranı lise 1. sınıf öğrencilerinde % 5.1, 2. sınıflarda % 10 ve son sınıf öğrencilerinde % 16.9 olarak bulundu. Ülkemizde ve yurt dışında bu konuyla ilgili yapılan çalışmalarda sigara içme sıklığı orta okul öğrencilerinde %5.6, lise öğrencilerinde %17.9-43.0 [5-7-10], üniversite öğrencileri arasında %20.1-51.2 [11-

Tablo 4. Sigaranın etkileri konusundaki düşüncelerinin değerlendirilmesi

	Hergün (Günde En Az 1 Tane) %	Bazen %	İçmeyen %
Zararlı (p=0.000)	11.6	16.0	72.4
Olumsuz etki(p=0.000)	12.2	16.9	70.9
Sigarayla ilgili hastalıklar konusunda bilgi(p=0.9)	13.5	16.4	70.1
Pasif sigara içiminin etkisi hakkında bilgi (p=0.000)	11.4	15.1	73.5

Tablo 5. Öğrencilerin sigara ile ilgili yasa ve yasal önlemler konusundaki düşünceleri

	Hergün (Günde En Az 1 Tane)%	Bazen %	İçmeyen %
Yasa (p=0.027)	15.3	15.2	69.5
Yasal önlem 1 (p=0.000)	10.9	14.6	74.5
Yasal önlem 2 (p=0.000)	9.4	16.5	74.1
Yasal önlem 3 (p=0.000)	9.8	15.8	74.4
Yasal önlem 4 (p=0.000)	4.2	14.0	81.8
Yasal önlem 5 (p=0.000)	8.8	15.2	76

Yasal önlem 1: Sigara paketleri üzerinde sağlığa zararlıdır uyarısı bulunmalıdır.

Yasal önlem 2: Sigara reklamları yasaklanmalıdır.

Yasal önlem 3: Toplumda ait yerlerde sigara içmek yasaklanmalıdır.

Yasal önlem 4: Sigara fiyatları aşırı derecede arttırılmalıdır.

Yasal önlem 5: 18 yaşından küçüklere sigara satılmamalıdır.

13] arasında değişmektedir. Ülkemizde yapılan çalışmalarda öğrenim gören öğrencilerde sınıf düzeyi arttıkça sigara içme sıklığının da artması dikkat çekicidir. Lise öğrenimlerini tamamlayarak üniversiteye gelen öğrencilerde aile ve çevrenin denetiminden uzaklaşmanın ve göreceli olarak özgür bir ortamda bulunmanın etkisiyle sigara içme alışkanlığı yaygınlaşmaktadır.

Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre belirli düzeyde daha çok sigara içtikleri görülmektedir(erkeklerde %17.2, kızlarda %7.1). Kocabaş ve arkadaşlarının 1986 yılında yaptığı çalışmada sigara içme hızı erkeklerde %31.2, kızlarda %4.9 olarak saptanmıştır [6]. Erkeklerin kızlardan daha yüksek sigara içme oranına sahip olmasının Türkiye geneline ve geleneksel kültürüne uygun olduğu düşünülmüştür.

Öğrencilik yaşamını ailesinin dışında geçirenlerde sigara içme oranı, ailesi ile birlikte kalan öğrencilerden belirgin

olarak yüksek saptanmıştır. Orta dereceli okul öğrencilerinin sigara içme alışkanlıklarını edinmelerinde yaş, cins ve içinde buldukları sosyal çevrenin önemli olduğu gözlenmektedir.

Bu çalışmada sigara içmeye başlama yaş ortalaması 13.2 ± 2.7 olarak bulunmuştur. Ülkemizde orta dereceli okul öğrencilerinde 11-14 yaşlarında sigaraya başlama olasılığı %43-50'dir [6-10]. Amerika'da ergenlerde sigara içmeye başlama yaşı 12.3 olarak bulunmuştur [14]. Yapılan çalışmalar öğrencilerin ilkökul son sınıf ile orta okul döneminde sigara ile tanıştıklarını ve ilk denemelerini bu dönemde yaptıklarını göstermektedir [6-10].

Öğrencilerin sigara kullanımını etkileyen faktörlerden birisi kardeşlerinin sigara içiyor olmasıdır. Bu çalışmada anne veya babası sigara içenlerde sigara içme oranı yüksek olmasına rağmen bu yükseklik anlamlı düzeye ulaşmamıştır. Napoli'de yapılan bir çalışmada erkek öğrencilerin sigara içme isteğinin annelerinin ve kardeşlerinin sigara alışkanlığı ile, kız öğrencilerin ise annesinin, babasının ve kardeşinin sigara alışkanlığı ile ilişkili olduğu gösterilmiştir [8]. Pek çok araştırmada sigara içme alışkanlığının aile bireylerinin sigara alışkanlığı ile yakın ilişkili olduğu saptanmıştır [8,15]. Bu durum öğrencilerin hem sigaraya başlamasını, hem de düzenli sigara içici olmalarını kolaylaştırmaktadır.

Öğrencilerin sigaraya başlamada etkili olduğunu belirttikleri etkenlerin başında sigarayı merak etmeleri gelmektedir. Öğrencileri ikinci derecede etkileyen diğer faktör ailede sigara içen bireylere özentî duymalarıdır. Çalışmamızda kardeşleri sigara içenlerde sigara içme oranını belirgin olarak yüksek saptamamızda aile fertlerinin sigaraya başlamada ve düzenli sigara içiminde ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Çevresindeki grup arkadaşlarının sigara kullanması, sigara içmenin bir büyüme olarak algılandığı akran grubunda bu davranışa özenme ve gruba ait olma duygusunu yaşama sigaraya başlamada önemli bir faktör olarak sayılabilir. Gelişmekte olan ülkelerde medya özellikle gençleri etkileyerek sigaraya başlamada etkili olabilmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin %95.5'inin sigaranın sağlığa zararlı, %81.9'unun sağlık üzerine olumsuz etkileri, %95.8'inin akciğer kanseri ile ilişkili olduğunu, %82.4'ünün pasif sigara içiminin de sağlık üzerinde olumsuz etkileri olduğunu bildiği görülmüştür. Sigara içmeyenlerde aktif ve pasif sigara içiciliğinin zararlı olduğu konusundaki bilgi birikimi, sigara içenlere göre anlamlı düzeyde yüksektir. Sigara içimiyle ilişkili hastalıklar konusundaki bilgi düzeyleri arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır. Akciğer kanseri, larinks kanseri, kronik bronşit gibi sigara ile ilişkili hastalıklar konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi

olmaları öğrencilerin sigaranın zararlarını bildikleri halde sigara içimini sürdürdüklerini düşündürmektedir. Sigaraya başlama yaşı küçüldükçe günlük sigara tüketiminin artmakta olduğu görülmüştür. Genç yaş gruplarında yaş ilerledikçe sigara kullanımını artmakta, 5 yıl gibi kısa bir sürede tiryakilik oranı iki katına çıkarak oldukça yüksek düzeylere ulaşmaktadır. 13 yaşından sonra sigaraya başlayanların sigarayı bırakma oranının, 13 yaşından önce başlayanlara göre belirgin olarak yüksek olduğu gözlenmiştir [16]. Sigara içen öğrencilerin %77.7'si sigarayı bırakmak istemektedir. Sigarayı bırakmayı düşünenlere yönelik eğitim ve destek programları ile öğrencilerin çabasına sigara bıraktırılabilir.

Tütün mamüllerinin zararlarının önlenmesine dair 4207 sayılı yasa konusunda öğrencilerin % 66.7'sinin bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Sigara içiminin kontrolüne yönelik yasal önlemler konusundaki düşüncelere genelde katılmalarına karşılık sigara içmeyenlerde bu oran belirgin olarak yüksektir. Sigara içmeyen öğrenciler sigara paketleri üzerinde sağlığa zararlı uyarısı bulunması, sigara reklamlarının yasaklanması, topluma ait yerlerde sigara içiminin yasaklanması, sigara fiyatlarının aşırı derecede artırılması ve 18 yaşından küçüklere sigara satılmaması gibi yasal önlemler konusunda çok daha rijid bir tutum sergilemektedirler.

Ergenlerin ruhsal gelişimi esnasında yaşadığı duygusal dengesizlik, başkalarına benzeme, otoriteye karşı çıkma gibi davranış özelliklerine aile fertlerinden etkilenme ve akran baskısı, grup arkadaşlarına özenme gibi sosyal çevrenin de etkisi eklendiğinde lise çağındaki gençlerde sigara içme alışkanlığı kolaylıkla oluşabilmektedir [3].

İlerleyen yaşla birlikte sigara içme oranının artması, gençlere sigara içmeye başlamadan önce ulaşılması gerektiğini düşündürmektedir. Çocukların sigaraya başlamasını önlemek için aile, okul ve arkadaş çevresinin de eğitilmesi gerekmektedir.

Sigara içen öğrenciler sigaranın sağlığa zararlı olduğunu bilmelerine rağmen sigara içimini sürdürmektedirler. Sigara nedeniyle oluşan hastalık ve ölüm sayısının azaltılabilmesi, başlama sayısının düşürülmesini, başlama yaşının geciktirilmesini gerektirdiği gibi, bırakma oranlarının da yükseltilmesini gerektirmektedir. Gençler sigara konusunda olabildiğince erken yaşlarda eğitilmeli, medya yüksek riskli olduğunu düşündüğümüz ergenlik dönemindeki gençlere sigara içmeyi önleyici eğitim programlarına önem vermeli-dir.

KAYNAKLAR

1. Sigara alışkanlıkları ve sigara ile mücadele kampanyası kamuoyu araştırması raporu, PİAR, Ocak 1988.
2. Coogan PF, Adams M, Geller AC et al. Factors associated with smoking among children and adolescents in Connecticut. Am J Prev Med 1998;

- 15: 17-24.
- Pekşen Y. Sigara içiminin nedenleri, epidemiyolojisi, pasif içicilik. Tür A (Ed). Sigaranın Sağlıkta Etkileri ve Brakma Yöntemlerinde. Samsun, Logos Yayıncılık; 1995: 1-28.
 - Guidelines for the Conduct of Tobacco-Smoking Surveys of the General Population, WHO/SMO/83, 4, Geneva, 1983.
 - Önder R, Egemen A. Lise çağı gençliğinin sigara içme durumu. Türk Hij Den Biyol Derg 1987; 44: 121-30.
 - Kocabaş A. Orta dereceli okul öğrencilerinde sigara içme alışkanlığı. Ankara Tıp Mecmuası 1988; 41: 9-22.
 - Tümerdem Y, Ayhan B, Emekli U ve ark. İstanbul kentinde öğrenim gençliğinde sigara içme olayı etkinliklerinin araştırılması. Solunum II 1986; 412-6.
 - Gaeta G, Del Castello E, Cuomo S et al. Personal, familial and environmental factors influencing the inclination of smoking in adolescents: differences between sexes and between city and small-town dwellers. Cardiologia 1998; 43: 417-26.
 - Everett SA, Husten CG, Warren CW et al. Trends in tobacco use among high school students in the United States, 1991-1995. J Sch Health 1998; 68: 137-40.
 - Saltık A, Yılmaz T, Yorulmaz F ve ark. Edirne merkezinde 5100 orta-lise öğrencisinde sigara içme davranışı ve Spielberger testi ile ölçülen kaygı düzeyinin incelenmesi. Ege Tıp Dergisi 1992; 31: 53-9.
 - Blackford KA, Bailey PH, Coutu-Wakulczk GM. Tobacco use in north-eastern Ontario teenagers: Prevalence of use and associated factors. Can J Public Health 1994; 85: 89-92.
 - Kocabaş A. Öğrencilerde ve öğretmenlerde sigara içimiyle ilgili tutum ve inanışlar. Ankara Tıp Mecmuası 1988; 41: 365-80.
 - Metintaş S, Sarıboyacı MA, Nuhoğlu S ve ark. Eskişehir ilindeki üniversite öğrencilerinde sigara içme alışkanlığına ait özellikler. Tüberküloz ve Toraks 1996; 44: 77-83.
 - Harrel JS, Bangdiwala SI, Deng S et al. Smoking initiation in youth: the roles of gender, race, socioeconomic and developmental status. J Adolesc Health 1998; 23: 271-9.
 - Göksel T, Cirit M, Bayındır Ü, Saçaklıoğlu F. Factor associated with smoking among high school students. The European Respiratory Jour-

Ek 1. ÖĞRENCİLER İÇİN SİGARA ANKET FORMU

Lütfen aşağıdaki sorularda, uygun bulduğunuz cevapların yanına (x) işareti koyunuz ve boşlukları uygun şekilde doldurunuz.

- Cinsiyetiniz Erkek () Kadın ()
- Yaşınız.....
- Yaşamınızda hiç sigara içmeyi denediniz mi? Evet () Hayır ()
- Cevabınız evet ise kaç yaşındaydınız?.....
- Yaşamınızda hiç 6 ay ve daha uzun süre sigara içtiniz mi? Evet () Hayır ()
- Şimdi hangi sıklıkla sigara içiyorsunuz?
Her gün (günde en az bir tane) Her gün (günde en az bir tane) Bazen içiyorum () Hiç içmiyorum ()
- Her gün sigara içiyorsanız günde içtiğiniz sigara sayısı? 1-5 () 6-10 () 11-20 () 21-40 ()
- Ailede sigara içen kişiler? Anne () Baba () Kardeş () Yok ()
- Kaldığınız yer? Ailemle () Yurtta () Tanıdıkların yanında () Evde arkadaşlarımla () Diğer ()
- Yaşadığınız yerde sigara dumanına maruz kalıyor musunuz? Evet () Hayır ()
- Sigaraya nasıl başladınız? Merak () Çevre etkisi () Belirgin bir soruna bağlı ()
Özenti () Ailemde içen olduğu için () Arkadaşımdan etkilendim ()
Ünlü bir kişiden etkilendim () Sigara reklamlarından etkilendim ()
- Sigara içmenin sağlığa zararlı olduğunu düşünüyor musunuz? Evet () Hayır ()
- Sigara içmenin sağlığınız üzerinde olumsuz etkileri olabileceğinden endişeleniyor musunuz? Endişeleniyorum ()
Endişelenmiyorum ()
- Sizce aşağıdaki tabloda belirtilen hastalıkların oluşumu sigara içimiyle ilişkili midir?
Lütfen her bir hastalık için düşüncenize uygun şıkkı (x) işaretiyle belirleyiniz.

HASTALIKLAR	İLİŞKİLİDİR	İLİŞKİLİ DEĞİLDİR
Mesane Kanseri		
Akciğer Kanseri		
Ağız Kanseri		
Gırtlak Kanseri		
Kalp Damar Hastalığı		
Kronik Bronşit		
Yeni Doğan Bebek Ölümü		
Beyin Damar Hastalıkları		

15. Sigara dumanıyla pasif olarak karşılaşmak (kendileri sigara içmediği halde, sigara içen kişilerle aynı ortamda bulunmak) sizde yukarıdaki tabloda bulunan hastalıklardan herhangi birini oluşturabilir mi? Evet () Hayır ()		
16. Yeni yürürlüğe giren sigara ile ilgili yasayı biliyor musunuz? Evet () Hayır ()		
17. Sigara içiminin kontrolüne yönelik olarak aşağıdaki yasal önlemler konusundaki düşüncelerinizi ayrı ayrı belirtiniz.		
YASAL NLEMLER	EVET	HAYIR
Sigara paketleri zerinde sa l zararlı uyar s bulunmal d r		
Sigara reklamlar yasaklanmal d r		
Topluma ait yerlerde sigara i imi yasaklanmal d r		
Sigara fiyatlar a r derecede artt r lmal d r		
18 ya ndan k klere sigara sat lmamal d r		
18. Aşağıda verilen düşüncelere katılıyor musunuz? Herbiri için ayrı ayrı belirtiniz.		
D NCELER	EVET	HAYIR
Sigara i enlerin o u isterlerse sigaray b rakabilirler		
Sigara i en ki inin yan nda bulunmak rahats z edicidir		
Yeti kinler sigara i meyerek evrelerine iyi rnek olmal d r		
Sigaray b rakmak konusunda halk ikna etmek doktorun g revidir		
Sigaray b rakmalar nerilmesine kar l k o u ki i sigaray b rakamaz		
Sigaray b rakt rmada ger ekten etkili bir y ntem olsa, bu konuda al an ki iler halka sigaray b rakma nerisinde bulunmada daha istekli davran rlar		
19. Eğer sigara içiyorsanız bırakmayı düşünüyor musunuz? Evet() Hayır ()		
20. Sigarayı bırakma konusunda belirtmek istediğiniz düşünceleriniz varsa yazınız.....		

Başlık

C. JANTSCHITSCH, I. KINDAS

Bu sayıda yer verdiğimiz önemli bir meta-analiz çalışması, 30 yıldan uzun süredir hipertansiyon tedavisinde kullanılan beta-blokerlerin, yaşlı hipertansif hastalardaki etkilerini çok yönlü olarak ele alıyor. Yaşlı hastalarda hemodinamik olaylarla ilgili değişmelerin ayrıntılı olarak açıklandığı yazıda, antihipertansif ilaçların sadece kan basıncını düşürücü etkilerinin dikkate alınmasının sakıncalı olduğu, uygun yaklaşımın ilacın çok yönlü etkilerinin ile hastanın özgül fiziksel koşullarının arasındaki uyumun değerlendirilmesiyle belirlenebileceği vurgulanıyor. Yaşlılar, daha genç hastalarda ve miyokard enfarktüsü döneminde yararlılığı gösterilmiş olan beta-bloker sınıfı ilaçların, yaşlılarda birinci seçenek antihipertansiyon tedavisi olarak önerilmemesi gerektiği sonucuna varıyorlar.

Tablo 1.- Meta-analize Dahil Edilen Çalışmalar

Yaşlılarda Diyetik Tedaviyle İlgili Çalışmalar

Çalışma	Kaynak
Antihipertansif ilaçlarla İlgili Muharip Etkileri Ortak Çalışması,4 1972	Kuramoto ve ark.,5 1981
Avustralya Ulusal Kalp Vakfı,6 1981	Yaşlılarda Yüksek Kan Basıncı ile İlgili Avrupa Çalışma Grubu,7 1985
Yaşlılarda Sistolik	Pilot Çalışması,10 1989 Kan Basıncı Programı

- nal 1999,Supp 29; 14: 217.
16. Breslau N, Peterson EL. Smoking cessation in young adults: age at initiation of cigarette smoking and other suspected influences. *Am J Public Health* 1996; 86: 214-20.